

D. D.

EXERCITIUM ACADEMICUM,

**PRÆSAGIA
TEMPESTATUM,
QUE COLLECTA SUNT**

IN
CARELIA,

EXHIBENS,
QUOD,

Annunte ad Auram Senatui Philosophico,
Sub **CLYPEO**

**CAROLI FRIDERICI
MENNANDER,**

Scient. Nat. PROFESSORIS Reg. & Ordin. PASTO-
RIS in Rändämäki, & Scientiarum Acad.
Holmiensis MEMBRI,

Ad diem, si DEO videtur, XXIII. Novembr.
Anni MDCCLI.

Loco horisque consuetis,

Bonorum, qua par est observantia,

Disquisitioni submittere constituit

REGIUS ALUMNUS,

GUSTAVUS FRIDERICUS AURENIUS,
CARELIA-FENNO.

ABOÆ, impressit DIRECT. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland. JACOB. MERCKELL.

VIRO
ADMODUM REVERENDO atque
PRÆCLARISSIMO,

D^{NO.} PAULO
KROGIO,

Ecclesiarum, quæ DEO in Piexämäki colliguntur,
PRÆPOSITO & PASTORI vigilantissimo, PATRO-
NO OPTIMO, summa, qua par est, reverentia,
jugiter colendo.

Quid cliente dignius est, quam Patronorum suorum be-
nificia predicandi quamvis captare occasionem?
*Quid juvene, qui sub tenera aetate arumnis variis
suppressa & repagulis coercita, bonorum expertus est cu-
ram & tutelam, quam studiorum suorum primitias his
offerre, & piam ac venerabundam mentem, ubicunque
illa sese offert opportunitas, verbis declarare & oculis
cunium exponere? Beneficiis Tuis, Vir Admodum Reve-
rende, in me & Paternam domum meam cumulatis, ita me
Tibi reddidisti obstrictum, ut gratissimo animo Nomen
Tuum prosequi, & ea jam pridem publice decantatissima
reddere meum fuisset. Etsi vero pietatem meam nullo
hucusque modo declarare potuerim, hæret tamen penitus
menti memoriaque infixum, & semper hærebit, quanta
Tuo Patrocinio felicitas, quantumque boni in me & do-*

min

Finsland JACOB MERCKELL

num Paternam redundaverit. Bis enim tristissimus Parentum discessus duriori me afflixit fâto, fornicæque ludibriis exposuit, & perlugubri ejulatu ac lamentatione totam domum implevit. Ast Tu, Vir Admodum Reverende, curam & tutelam afflictæ familiæ & omni humana destitutæ ope in Te mox benignissime suscepisti, nostrisque deploratis rebus ita succurrere non es gravatus, ut eam, quæ jam earum restituendarum spes exorta est, Tibi post Deum unice debeamus. Favens ergo suscipe, Vir Admodum Reverende, humillime quaeso, specimen hoc Academicum, multiplici favore oberati clientis, omni licet nitore prorsus destitutum, nisi quod Nomen Tuum sibi præfixum gerat, non ut remunerationis subeat vicem, sed ut beneficiorum Tuorum recordationis tesseram suppeditet qualemcunque. Quod reliquum est, nec desinas, Vir Admodum Reverende, humillimus oro & obtestor, mihi semper favere, Tuoque in me in posterum etiam indulgere adfectui. Meum erit, pro perenni Tua Tuorumque felicitate calidissima fundere suspiria.

ADMODUM REVERENDI atque PRÆCLARISSIMI
NOMINIS TUI

Cultor humillimus,
GUST. FRID. AURENIUS.

VIRIS Admodum Reve

Dno. Mag. DAVIDI STARCK,

Degerbyensium & adjacentium Ecclesiarum ANTISTITI
meritissimo.

Dno. JOHANNI DEUTSCH,

PASTORI Hitolensium vigilantissimo, & adjacentis di-
strictus PRÆPOSITO ac Consistorii Wibur-
genſis ADSESSORI æquissimo.

Tot tantisque a Vobis ornatus sum beneficiis, ut a parente
Vestra intraveram, & mox mihi aditus non ad fores sed
ſcendi diu quaſſi, quam nunc demum inveni, dum levis hac,
fronte, & ſinite mihi in poſterum etiam favore Veſtro frui. Ego
ſrorumque perenni incolumitate ſedulo invigilante ero

ADMODUM REVERENDORUM
NOMINUM

Cultor
GUST. FRID.

rendis atque Praeclarissimis,

Dno. Mag. GEORG. HELSINGIO,

Ecclesiarum Randafalmenſium digniſſimo

ANTISTITI.

Dno. BOGISILAO HORNBERG,

PASTORI Jachimwareniſium dexterrimo, & PRAEPOSITO
diſtrictus adjacentis digniſſimo, Conſistoriiſque Wi-
burgeniſis MEMBRO meritiſſimo.

*nec plura nec majora potuerim expectare. Vix enim limina
adyta favoriſ ſingulariſ patebat. Anſam hac talia publice agno-
ſed gratiſſima mentiſ munera Vobis offero. Accipite illa ſerena
ad cineres uſque animo obſtrictiſſimo & votis pro Veſtra Ve-*

**& PRAECLARISSIMORUM
VESTRORUM**

obſervantiſſimus,
AURENIUS.

VIRO *Plurimum Reverendo ac Clarissimo,*
Dno. JOHANNI WECKMAN,

Ecclesiae Kefalaxensis PASTORI ut meritissimo ita
vigilantissimo, PARENTI filiali adfectu
æternum colendo.

Tandem dies exoptatissimus oritur, quo amorem *Tuum*
vere paternum, quem tam abunde in filium transfudi-
disti, ut omnia, *Tibi, Parens exoptatissime*, post Deum debeam,
publice celebrare licet. Erat coelum nostrum atris nubibus
obductum, & paternæ domus cladem omnia minitabantur præ-
fægia, quando *Te* provida Numinis cura in parentis locum &
adfectum surrogavit. Disparuere mox nubila, & grata feren-
tas est subsecuta. Ab illo tempore educatio mea *Tibi* adeo
curæ cordique fuit, ut nulli labori nullisque sumptibus peper-
ceris. *Tuus* in me adfectus tantus fuit, ut plura beneficia a
naturalî Patre proficisci non potuerint. Dum itaque in arr-
ham filialis obsequii mei primitias hæc studiorum meorum
Tibi Nominique Tuo dico & dedico, meum foret, lautas &
Siculas dapes tanto pretio emtas *Tibi* offerre. Ignoscas vero,
Parens exoptatissime mihi, quod, ob hebetudinem ingenii & æta-
tem immaturam, disserratiunculam hanc nullo sale nulloque
aromate conditam *Tibi* dicare audeo, cum aliud mihi non sit,
quod rependam. Servet *Te* Deus Ter Optimus Maximus
nobis quam diutissime saluum & incolumem! Ero quoad
vixero

Parentis Exoptatissimi

obedientissimus filius,
GVST. FRID. AURENIUS.

Ärevördige och Högvällärde Herren,
Herr FRIDRIC GUST. BERNER,

Välberömd Comminister uti Menduhariu.

Min Gunstige Moder-Broder.

Ärevördige och Högvällärde Herren,
Herr BENJAMIN WECKMAN,

Waklam Brucks - Predikant i Forsby.

Min Högtärade Fader - Broder.

Ärevördige och Högvällärde Herren,
Herr CHRISTOPHER HOPPIUS,

Välförtient Comminister i St. Andreæ Församling.

Min Högtärade Sväger.

Ärevördige och Högvällärde Herren,
Herr HENRIC ALOPÆUS,

Berömlig Comminister i Condiolax.

Synnerlige Gynnare.

Högvälachtade Herren,
Herr MATTHIAS ÅKERBLOM,

Välbetrodd Häradskrifvare i Ryska Carelen.

Min Högtärade Sväger,

* * * * *

Edra mångfaldigt ärtedda välgerningar skulle fordra af mig en lika gengäfva. Det står til framtiden, om sådant på eftertryckeligare sätt någonsin kan ske. Men nu förmår jag ej mera framte, än et ringa papper-kram, hvilket jag Eder upoffrar til en pant af min skyldiga ärkänsla. Uptagen detta såsom et vedermäle af den synnerliga förbindelsen och tilgifvenhet, hvarmed jag framlefver

Mine Herrars

ödmücke och trogne tienare
GUST. FRID. AURENIUS.

I. N. S. S. Triados!

Prooemium.

ERat olim epidemius error, variationes tempestatum non annuas tantum, sed menstruas quoque & quotidianas, esse corporum caelestium in globum nostrum influentis adscribendas. Animadvertentibus enim facile, magnas illas annuas mutationes, & veris, aestatis, autumnii hyemisque successiones anniversarias a solis ad nos relatione ortum ducere. Cum autem simul viderent, temperiem unius anni cum alterius cuiusque non secundum omnia conspirare, has speciales aëris & tempestatum vicissitudines non posse solis cursui, qui quotannis idem est, adtribui concludebant, sed esse infinite huius varietatis innumeras rationes alias caelitus allegandas iudicabant. Pararunt itaque fictitiis meteororum causis reddendis amplissimam segetem. Sumebant in subsidium stellas reliquas, tam fixas quam erraticas. Deducebantur aëris phaenomena non ex luna modo crescentis aut decre-scentis phaenibus, quovis mense ordine stato recurrentibus; sed etiam e caelestium signorum diversa indole & natura; ex planetarum quoque aspectibus, quibus aut lunam continentur, aut se mutuo respiciunt. Solis porro cum Orione,
A. Pleja-

Plejadibus, Canicula, aliisque fixis astris congressus, & ipsa solstitiorum equinoctiorumque puncta inter causas variantium tempestatum referebantur. Varias planetis tribuebant facultates, quibus in hac sublunaria agerent. Ita supponebant tanquam compertam, Saturnum frigidior esse quam siccum, adeoque nubes aërisq; frigus efficere; quod tamen dissiparet Jupiter, qui caloris & siccitatis esset promus condus. Easdem facultates Mars in excessu possideret, ita ut tempestates & tonitrua cieret. Venus credebatur humida & frigida tempestatum mater; Mercurius vero versatilis naturæ judicabatur. Luna denique humectandi parumque calefaciendi vim generatim possideret; quæ tamen, pro vario suo ad solem positu, jam hanc jam illam qualitatem exerceret. Fixis stellis minorem quidem in hac inferiora vim, quam planetis, ob distantiam majorem, assignabant; interim tamen neque his virtutem omnem in aëris mutationibus causandis, denegandam judicabant, sed accedere quamque ad illius planete indolem, quem splendore & calore suo referret. Ipsum porro calum, commune illud stellarum omnium receptaculum, in duodecim partes, vel signa Zodiaci, elementaribus qualitibus distincta, dividebant; ita ut horum tria essent, si Diis placet, igneæ, tria terreæ, tria aëreæ, tria denique aqueæ naturæ, sub quibus signis errantium planetarum operationes intenderentur aut remitterentur, & innumeris modis variarent. Ut alia his ipsis non saniora taceam, quæ copiose videri possunt in Origani, Argoli, Stadii Leonutensis, aliorumque ephemeridibus. Quam autem inveterata & communis

nis fuerit hæc gentium opinio, de astris æris tempestatumque variationes producentibus, vel inde patet, quod hodiernum non in oriente modo eadem obtineat, sed etiam tam in Europa reliqua quam ipso septentrione, apud rudiorum plebeculam, eius supersint manifesta vestigia. Tandem vero animadversum est, eos, qui causas omnes variationis tempestatum a sideribus accersunt, jure comparari posse homini, qui perspicilla naso insidentia per omnes adium suarum angulos querit; aut illi, qui equum sollicitè indagat, quo vehitur. Nimirum observarunt naturæ scrutatores, dependere meteororum & tempestatum diversitates a lumine, calore, motuque solis, atque ipsius terræque globi conditione & exhalationibus. An lune hoc in negotio tribuendæ sint partes aliquæ, adhuc ambigitur. Reliquis vero corporibus cælestibus nuntius remittitur. Et ita in naturam & causas horum phenomenorum, excogitatis etiam & in subsidium adhibitis variis instrumentis, inquiri cœptum est. Instigante Philosophos ad collocandam hæc industriam imprimis utilitate summa, quam habet æris temperiei cognitio, tam alibi, quam in medicina potissimum & œconomia. Cumque viderent, apud plebem, necessitate & usu excitatam, & longa rerum experientia munitam, latere plurima tempestatum præsagia, ut hæc sedulo colligerentur, in optatis fuit. Quamvis enim horum multa sint aperte falsa, & rationi e diametro repugnantia; alia dubia, circa quæ judicium suspendere & ancipiti cogitatione vacillare cogimur; sunt tamen etiam aliqua vera & genuina observata, quæ ex principiis physicis explicari possunt, vel etiam continuo

eventu & sensuum testimonio suffulciuntur, fidemque sui faciunt. Præfagia, quæ vides, B. L. in Carelia collecta speciminis Academici loco, tibi, quæ par est observantia, offero. Constitueram quidem, omnia sub incudem revocare, & eorum quodlibet vel candido calculo comprobare, vel atro carbone notare. Sed postea, tam prolixitate quam difficultate operis deterritus, consilium mutavi, parciusque iudicium qualecunque meum interserui, pleraque vero tuæ censuræ subijcienda esse iudicavi.

§ I.

Prolaturi præfagia nonnulla tempestatum, eum ordinem servabimus, ut a superioribus ad inferiora descensus fiat. Tempore autumnali, a Galaxia (Fin. *limunrata*) Carelienses borealiores prædivinant tempestatum varietatem per integram hiemem, sequenti ratione: Si illa pars viæ lactææ, quæ ad plagam orientalem vergit, maculosa videatur, ista opinione trahuntur, ante solstitium hibernum, hiemem futuram vehementissimam, & terram frigore alte constrictam, niviumque vi maxima obtectam. Si vero stellæ in medio galaxiæ maculis tum obnubilentur, altas nives adulta hieme expectant. Parte autem ejus occidentali maculosa, erit hiems senescens demum nivosa. Tota lucida, frigus per totam hiemem æquale & vehemens portendere iudicatur. Cum hoc coincidit fere alterum prognosticum: Si galaxia autumno debilem splendorem diffundat, & procul distare vide-

videatur, nivalis tempeſtas mox incidet, & omnia loca nive copioſa brevi obruta erunt. Si autem eadem lucidior & propius in atmofphæra pendens appareat, vix ante ſolſtitium hibernum erit rhedarum aliquis uſus. Eadem poſt Jacobi diem clara nitens luce, cælum ſerenum & mites ventos promittere creditur. Quamvis noſtri ſe nunquam his præſagiis decipi contendant, illa tamen valde vacillantia eſſe, neminem, qui vel primis labiis Philoſophiam deguſtavit naturalem, fugere poteſt. Maculæ quidem galaxiæ & ejus languidum lumen, utpote quæ de atmofphæra vaporibus repleta teſtimonium perhibent, poſſunt eſſe præcurſores pluvix vel nivis. A ſitu tamen harum macularum prædicere velle totius hiemis varietatem, nimis audax cenſenda eſt conjectura. Stellæ citius ſolito tenebris obductæ ventos indicare creduntur. Ex lunaris quoque luminis apparentiis indicia pluvix vel ſiccitatis petunt, ſecundum proverbium: *Pyyſty cuu veden pitä, laucku ma-han laſketta.* Frigus, decreſcente luna, decreſcere, & contra, perhibent; cujus tamen contrarium eveniſſe ſub hyeme A. 1709. quæ maximam ſibi peperit ſamam, obſervavit *J. G. Bayerus* in diſp. de frigore illo inſolito. Stellæ quoque cadentes dicuntur ventos prænuntiare, ſpirantes ex illa plaga, unde agitantur. Circa has vaniſſimam illam opinionem fovet vulgus, quod ſint stellæ reales, & ſidera ex locis ſuis propriis, nescio qua vi impellente, agitata. Sed quid mirum? dimetiuntur enim illi eorum magnitudinem ad veritatem opticam, & illis non majorem, quam

sub qua nudo apparent oculo, tribuunt magnitudinem. Cum tamen hæc sint corpora totalia universi vastissima. Stella vero cadens est materia inflammabilis viscida, in exiguum globum congesta, clara luce luci stellarum æmula fulgens, & magnitudinem stellæ adparentem habens. Hæc cadens conspicitur, & statim deorsum tendens, dum ponderosorem continet materiam, vel atmosphæra quiescit; discurrens vero levioris & subtilioris est materiæ, & motibus aëris obtemperat, adeoque de vento jam præsentis testimonium perhibet. Potest etiam ars ejusmodi stellas perfecte imitari.

§. II.

SI sol oriens citius solito radios præcursores habuerit, ventos furentes vel etiam tempestatem nivofam aut pluvialem expectant. Halones, parhelii & paraselenæ pluviam indicare nostris creduntur. A libi in Finnia solis tantum halones humiditatem, lunæ vero serenitatem & ventos portendere perhibentur, secundum antiquum proverbium: *Päivän sappi satebixi, cuun kebä poudixi ia tuulixi.* Aurora borealis late diffusa, ita ut stellam polarem transcendat, ventum vehementiorem austrinum portendere est animadversa. Dum sol tempore æstivo repente flagrantissimo calore exæstuat, haud procul aberit pluvia. Si vero idem mense Junio, quo tempore illam speciem cæduarum silvarum segeti destinatarum, quæ *caske* dicitur, comburere solent nostri, oriatur in nube spissa, quam tamen ante prandium dissipavit, ita ut lumine lucido fulgeat, serenitas plurium dierum insequetur.

Albæ

Albæ sub sole ad descensum properante nubes, si vel reliquum cœlum fuerit atris obductum, aliquot tamen dierum serenitatem pollicentur; sed nubes emergentem solem antecedentes pluviam. Dum sol oriens serena & calida luce fulget, licet ad favorium nubes sitæ sint, siccam tamen tempestatem illo die promittit. Si vero æstivo tempore inter nubes occidat, & eadem illi emergenti obviæ fuerint, tetra & humida tempestatas non procul aberit. Sole variis coloribus superbiente, & radios suos quasi e nube purpurea dispergente, plurimum dierum atrocior ventus expectatur. Si porro cœlum circa solis occasum rubescat & simul pluviam effundat, sequentibus diebus clarum; si vero eam retinuerit, caliginosum & humidum erit. A rubedine occidentali calidam tempestatem expectant, imprimis autumnò. Atmosphæra sub occasu solis, tempore vernali, atra aut subfusca apparens, hiemis moram; idem vero phænomenum autumnò dies æstivos nunciare perhibetur. Dies tres circa solstitium dicuntur nostris *pesiæ arcuæ*, quibus in antro quasi quiesceret sol. Si frigidum fuerit hoc tempus autumnò, mitem hiemem, si vere calidum, frigidam æstatem insequuturam credunt. Iridem soli oppositam diurnam & ingentem pluviam præfagire perhibent. Quam profunda laborent prognostici hujus prolatores naturæ ignorantia, inde patet, quod ut conditionem, sub qua arcus unice denunciaret pluviam, requirant, ut sit soli opposita; quasi etiam sub alia conditione conspicua esse posset, cum tamen semper in nube rorante soli opposita appareat. Veteres Gothi, ceu ex *Edda Myth. II.* apparet, credebant, iridem

dem esse pontem igneum triplicis coloris, Deorum manibus paratum, a terris ad cœlos protensum, cui nomen *Bifrost*. Apud Romanos opinio & error alius vulgi erat receptus; iridem nimirum aquam cornibus suis haurire, & ea nutrirî; unde *Virgilius*: *Et bibit ingens arcus*. Idem apud nos pars infimæ plebis credit, crura scilicet arcus cœlestis esse cornua ingentis vaccæ, quibus incredibilem molem aquarum absorberet, quam deinceps evomendo dispergeret. Crurum vero extremitates pateris aureis vel argenteis insistere insuper garrunt, quibus potiretur ille, qui cum mulëtra in manu ter alterutrum cornu circumcurritare valeret. Crederes, ex cornuum magnitudinæ ad corporis molem argumento ducto, in scenam produci taurum ingentem שור הרב, quem in magno illo convivio sibi apponendum somniant Rabbini. Nubes atræ, & quæ quasi montes vaporum ante meridiem in solano vel aquilonevolvuntur, jam eodem die, vel ad minimum nocte sequenti, pluviam largiuntur. Quæ vero hamatæ & quasi concavæ sunt, ventum oppositum in se spirantem portendunt. Imbre ante solis occasum cadente sicca tempestas postero die erit. Serenum quoque cœlum pluvia vehementior circa solis ortum pollicetur. Pluvia prolixior cum leni Zephyro cessans serenitatis spem facit. Etsi omnis probabilitas his indicîis deneganda non sit, neque tamen omni exceptione majora sunt. Potest enim tanta molecularum aquearum copia in atmosphæra adesse, ut imbri repetitæ sufficiat. Possunt venti ab aliis regionibus vapores adferre, adeoque molem eorum augere

augere. Possunt brevi novæ evaporationes adscendere, novam largientes pluviam. Et ita porro. Grandines, quo albentes magis & rotundiores fuerint, eo vehementius frigus prænunciant. Si nubes celerius solito moveantur, ventos plerumque fortiores, præsertim Africum, præstolantur, & simul serenitatem. Ventus sole oriente non sedatus, vehementem plurium dierum tempestatem prædicit. Si fulgura & fulmina emicuerint, glacie nondum soluta, algidissima æstas; si vero eadem comparuerint demum nive & glacie discussa, æstas oritur bene temperata. Tonitrua itidem matutina vel vespertina fulgurantia ventum præfagiunt. Fragore vehementer aures feriente, fulgure vero debilius viso, ventum ex eâ plaga, unde auditur tonitru, expectant. Tempore hiemali, venti vehementiores & tinnientem sonum edentes, nivium resolutionem polliceri dicuntur. Tempestates vehementiores vernaes, hiemis, autumnales mitioris tempestatis moram indicare, sequenti docent proverbio: *Suojaxi sykyiset tuulet, talven jatco kevâiset.* Ventis orientalibus siccam cœli temperiem se debere profitentur. Hi enim, dum per vastissimos orientales campos pertranseunt, non possunt magna aquæ copia prægnantes accedere. Dissipant autem ex adverso nebulas, quas pluvialis auster parturierat. Ætate etiam venti meridionales haud raro pluviam adferunt. Ventus borealis periculosus æstate judicatur, inprimis, si post plurium dierum tempestatem humidam adventarit & aërem serenaverit. Frigus enim secum ferre solet, quod haud raro corrumpit segetes & olera,

olera, liquoribus eorum congelatis. Hiems remissa nimis adeo mali ominis frugibus creditur, ut dicere soleant: *Joca laitta pabaa, laittacon suvista talve; joca kiitã hyvãã, kiitãkõn hyvãã Jumalat.* Hyemem tamen anni 1750. post hominum memoriam mitissimam felicissima annona exceperit. Si silvæ, juga montium, colles & alia obstacula solida remiserint sonum illapsum, ita ut echo, jocosa illa aëris filia, clare & distincte tinniente clangore audiatur, bona cœli temperies aderit. Si vero mox evanescentem & confusum sonum ediderit, tempestas pluvialis incidet.

§. III.

A Julii festi frigore æstatis adultæ & in specie Johannis diei calorem expectant. Ex hiemis quoque indole de æstate infecutura calculos subducunt; credunt enim aliqui, cuilibet hiemali mensi respondere oppositum æstivum. Nivem quoque eodem tempore æstate pluviam promittere. Procellam autem nive mixtam tempestatem siccam æstivam prænunciare. Alii duodecim dies, vigiliis natalitiorum Christi sequentes, singulis anni futuri mensibus præstitutos esse sibi persuadent; ita ut Januarius eo æthere foret temperatus, quem in primis feriis observarunt; Februarius illo, quem in secundis, & ita porro. Fuere hæc præfagia jam a venerabili *Beda*, qui plusquam mille abhinc annis vixit, in libello, quem *prognostica temporum* inscripsit, tanquam certa & genuina adoptata; neque tamen post tot numeratas hiemes de falsitate horum auguriorum potuit

potuit plebem convincere rarissime iisdem respondens eventus. Nebula mox post festum Julium supra lacus & paludes pendula, & quidem sublimius in atmosphæra, filigini fata a frigore adversa præfagire judicatur in clivis & locis altioribus. Si vero superficiæ aquæ stagnantis insistat nebula, frumenti corruptionem a pruina in depresso & uvidis locis metuunt. Sed nebula mense Februario conspicua, portendit stragem leguminum & seminum vere terræ commissorum. Si silvæ tempore, quod intercedit festum Julium & Epiphaniæ Domini, nec imbre glaciali obductæ, nec nive obrutæ fuerint, annonæ ubertas æstate sequenti imminet. Si vero secus, omen ad annonæ difficultatem inde capitur. Hinc etiam fortior ventus hoc tempore arbores ramosque concutiens, & a nivibus ac pruina liberans, auspiciati ominis creditur. Si procella nive mixta die Pauli, vel festo candelarum, & pinguium cinerum diem antecedente, non incidit, legumina uberem proventum dabunt. Sole Sigfridi die nivem in tectis calore suo dissolvente, procella nive mixta non erit in longinquo; mature etiam tum æstatem expectandam volunt. Mensis Februarii frigus lætas segetes & frumentum melioris notæ nostris pollicetur. In mense, quo festum annunciationis Mariæ incidit, tertium diem post novilunium solite observant; si enim ventus aquilo tum obtinuerit, diuturna & nunquam fallente experientia se didicisse perhibent, eundem, per tres menses subsequuturos, futurum frequentissimum. Cælum serenum & nulla nube

inquinatum primo die festi paschatos, olerum, leguminum lini cannabisque copiam polliceri, creditur. Nivium resolutio ante Matthiæ diem, indicat impendentem vehementiorem tempestatem. Aquæ e terra ebullientes & fontanæ a Matthiæ die frigescere, stagnantes vero tepescere incipiunt. *Silloin lämmin kivi järveen, kylmä kivi lähtesin lähetetään.* A luce vero Jacobi contrarium eveniet. Tempestat calida ante diem Erici præfigit æstatem frigidam & annonæ caritatem. Si nocte ante diem Georgii frigus vehemens fuerit & ventus borealis, æstas quoque frigida expectatur, & spem messis nullam fovet agricola. Atrocior ventus die Bartholomæi, per integrum sequentem autumnum malaciam & tranquillitatem promittere censetur. Cælum serenum & clara tempestat, die Michaëlis, qui illis lætitæ & commestationi impenditur, æstatem torridam & siccam, pluviosâ vero humidam portendere judicatur, sub qua hordeum exustis silvis commissum detrimenta caperet. Avena vero in fundo arenoso lætaretur. Qualis cœli temperies per tres dies, qui excipiunt festum Michaëlis, talis quoque tempestat ad festum omnium sanctorum permanet. Si sol inter hoc, quod jam diximus, festum & Martini diem claros per integrum diem sparserit radios, hoc serenitatem per novendum sub initio veris ac nive discussa portendere creditur. Quo magis serenum fuerit hoc tempus, eo mitiorem æstatem sibi pollicentur; si vero totum clarum, aridissimam, vernalia semina omnia corruptentem. Ostendunt hæc præfagia, Carelienses, more

more nec aliis gentibus inusitato, diebus certis vim & efficaciam singularem tribuere, quæ ex antipathia, sympathia, & nescio quo influxu, tempestates dirigeret. Sed non hoc solum, verum etiam mirandos alios in rerum natura effectus iisdem adscribunt. Talem vero facultatem competere iudicat supersticiosa eorum credulitas imprimis nonnullis festis, quorum celebratio singulis annis in memoriam alicujus sancti recurrit, quasque ferias ecclesiasticas soli religiosæ antiquitatis consuetudini, & nulli physico naturæ ordini originem suam debere quisque facile videt. Horum tamen dierum nonnulli boni & felices forent ad averruncandos malos genios, damna amolienda & certa negotia œconomica peragenda; alii infauti. Ita si die Bartholomæi ventus aquilo viguerit, aucupes prædæ ubertatem sibi pollicentur. Aëris serenitas die Laurentii incendia fortuita illo anno parturire creditur. Die Jovis ante Paschali nulla negotia, quæ circumagendo peraguntur, obeunda erunt; ita lanam vel linum torquere aut molas versatiles agitare tum non licet. Secus enim si fiat, phitisi laboraturos domesticos autumant, & lares habituros minus propitios; in quorum etiam potestate per insequentem noctem essent molæ illo die agitatæ. Festo pinguium lardo & rebus opimis non vescitur infima plebs, ita se peccudum pinguedini consulere credens; quod inter papatus reliquias videtur referendum. An vero sequens hoc Judaïsmum sapiat, ita ut heic adsit agni Pascalis imago; adeoque an hinc peti queat argumentum

ad ostendendam Finnoꝝ ex decem Israëliotarum tribubus originem, alioꝝ esto iudicium. Tempus certe mactationis utrobique non convenit. Neque alibi hic ritus obtinet, quam in Carelia & parte Savolaxiæ. Die Olai agnus nondum tonsus, nostris *Villovuona*, ad hunc usum jam vere selectus, mactatur. Hujus omnia exta & intestina erunt in terram defodienda; corpus vero integrum, ne unico quidem osse fracto, vel coquitur vel assatur. Hospes nullus vel servus, imo nec gener aut nurus, nisi jam diutius domum inhabitavit, ad hoc solenne epulum admittitur. Cultro agnus non discinditur, sed manibus & dentibus dilaniatur. His rite observatis, singularem possessionibus suis benedictionem se accelerare credunt. Taceo ritus, quibus festo omnium sanctorum lares placant, quibusque die Georgii pecora sua ab omni infortunio munire solent, aliaque his similia, cum hoc jam non agamus. Exempla hæc allata jam ostendunt, quanta superstitione circa dierum selectum Careliensis laborent. Negotia etiam ruralia pleraque certis diebus alligant, quod longum esset recensere. Nituntur in his vel inveterata superstitione, vel majorum traditionibus, vel denique deproperato iudicio ipsi in ejusmodi opiniones inciderunt. Cum enim aliquando observarint, has vel illas tempestatis mutationes certi diei pluviam vel serenitatem fuisse insequutas, statim prognosticum condidere, nil amplius de novis observationibus instituendis & institutis inter se conferendis solliciti, ut sic regulas haberent generales fida experientia
stabi-

stabilitas, ad quas tempestates feliciori cum successu prædici possent. Sunt ergo ejusmodi traditiones fabulosa & superstitione plenæ, atque haud raro œconomiaæ feliciori culturaæ obicem ponunt. Neque enim observationibus olim a majoribus circa dierum & temporum ad negotia ruralia peragenda selectum rite institutis, posse hodie temere fidem adhiberi, sed illas jam fallere, eleganter, ut solet, ostendit Celeb *Wargentini* in itinerrario *Hârlemanniano* 1750. p. 46. seq.

§ IV.

Jam ad prognostica illa, quæ ex aquis, paludibus, lacubus fluviiisque perunt *Carelienses*, pes erit promovendus. Hæc sunt maris accolis plurima, quorum ope felicissime sæpe venturas tempestates præcognoscunt; nostris vero mediterraneis pauciora. Quando aquæ tranquillæ undis aliqua sui parte agitari incipiunt, ventus confurgens inde mox spirabit. Si vero post turbulentam tempestatem undæ subito quieverint, alius oppositus vehemens ventus brevi aderit. Lacus & nives sub miti hiemali aëre splendescentes, frigoris, sub gelido autem remissioris tempestatis indices creduntur. Littorum spumescencia procellam prædicit. Aqua vero in tenuissimas bullulas remorum agitato abiens, instantem pluviam. A prima glacie, quæ autumnò aquis obducitur, de futura hieme instituitur conjectura. Si enim illa fuerit solida & cohærens, frigus persistens & æquale; quo vero porosior ea animadvertitur, eo inconstantius erit hiemale tempus. Septem septimanis a primæ nivis adventu præterlapsis constantem hiemem præstolantur.

Aqua

Aqua stagnorum ultra quam fieri solet, vel elevata vel depressa tenuem piscaturam portendit. Tellus rorata serenitatem, sicca vero pluviam præfagire judicatur. Nebulæ ascendentes pluviam, descendentes vero serenitatem prænuntiant. Circa nubes & nebulas ea est plebis nostræ philosophia, quod sint continua & cohærentia corpora; mollia tamen & flexilia, quarum fragmenta essent tremellæ plicatæ undulatæ, in pratis interdum conspicuæ. Has in receptaculo quodam longinquo asservari perhibent, ubi humiditate intumescerent, & unde quantum satis est, in nostram atmosphæram adventaret; ubi humor earum exprimeretur, & postea in locum natalem iterum avolaret materia crassior, nova denuo aqua imprægnanda. Audivi etiam eosdem ex hac hypothesi diluvium facilius explicantes, quam quis unquam potuit Philosophus. Ab insolita, ut alibi, ita etiam heic, fluminum stagnantia & impedito cursu petere solet vulgus omina; scilicet vel bellum, vel annonæ caritatem, vel contagiosos morbos, vel etiam alias quascunque calamitates isto phænomeno portendi, cujus tamen causas naturales varii reddiderunt. Perinde ac illius apparentiæ, dum aquæ stagnantes rubicundum vel alium infuetum colorem exhibent; unde etiam plebs nostra vano tremore concutitur, & mala gravissima hariolatur. Si monstra marina, neque enim plebi quidquam frequentius in ore esse solet, quam ejusmodi apparitionum jactatio, alicubi in aquis se manifestaverint, ventum exinde & tempestatem expectant; præterea hæc quoque aliquid mali portendere judicantur. Imprimis

primis naufragia & submerfiones. Sunt quoque ejusmodi phænomena, ex quibus imaginatio aut languidior visus phantasmata sibi construit, imminentis tempeftatis præfagia. Confr. *Tifellii lacus Wetteri* descr. P. I. p. 68. seq. Tranfeo varia alia mutationis aëris indicia, utpote quæ vulgatiffima sunt; ex. gr. petita ad instantem pluviam a vestium & aliarum rerum, butyri imprimis humefcentia, falium folutione, funium tensione, &c.

S. V.

Aliqua etiam eorum præfagiorum, quæ regnum animale nostris subministrat, erunt jam in medium producenda. Tetrao *Lin.* 168. illis hyetometri loco est; autumnno enim hujus pectorales venas scrutantur, quæ si sanguine turgidæ fuerint, annus ex illorum opinione pluviosus & ventosus, quo vero jejunæ magis eæ animadvertuntur, eo ficcior erit expectandus. Passerum & parorum tempore hiemali circa ædes læta tripudiatio & garrulitas pluviam præfagit. Utpote etiam avium aquaticarum ad littora cum clamore abitus, ibique languida quiescentia. Si cornix in aqua ambulet, frequenter se abluens; dumque anseres, hieme gelida, nive se lavant, semper tempeftas humida expectatur. Dum vero aves, quæ aquas inhabitant, ad lacus profundiores & rapidiora fluminum loca, quæ vix vehementissimo frigore concrefcunt, vel etiam ad silvas se recipiunt, frigus diutinum haud procul aberit. Abitus autem avium migratoriarum & gregalium certum adventantis hiemis indicium est; & quo perniciosiori volatu tum feruntur, eo propius præforibus esse creditur. Ex mutatione coloris plu-

marum lagopi & pilorum leporinorum citius vel tardius facta, hiemis & æstatis durationem determinant. Si ungu læ equorum hyeme aquam exsudaverint, frigus remittit, & nivium resolutio expectatur. Dum per triduum a nivis lapsu nulla conspiciuntur ferarum vestigia, de constantiori hieme & non impedito rhedarum usu spem capiunt firmissimam. Sed si mures hieme abietes arrosent, triste hoc omen frugibus censetur. Quando limaces in conspectum & planitiem prodeunt, dumque serpentes motu celeri feruntur, pluvia propediem aderit. Si cantharides vel scarabæi post solis descensum, gregatim & cum fuluro volitaverint, sicca & bona tempestas adventabit. Quando ficco & sereno cœlo formicæ gregatim e nidis prorepunt, & in arbores adscendunt, humiditatem; descendentes vero serenitatem promittere afferuntur. Dum mares alati summo mane in volatu sunt, negotia, quæ serenitatem exposcunt, audacter aggrediuntur. Idem fit, quando vident vere scarabæos antra sua & foramina aperta relinquere, nam hoc siccitatem portendere creditur; eorum vero obsectio, humidam tempestatem. Coregoni edentuli in lacuum superficie conspicui pluviam annunciant. Esux in lacu Pyhäjervi captus ominosus & magni alicujus mali habetur nuntius. Lusus piscium vernali tempore serotinus, seram etiam æstatem & vegetabilium maturescantiam creditur indicare. Consulto missa factio præsentia alia plurima, quæ ex animalibus perunt nostri, quæque omnibus antea sunt notissima; eaque vel ab homine, nimirum dum provecioris ætatis & debi-

debilioris sanitatis sentiunt corporis gravedinem, dum cicatrices pruriunt, turbulentiorem tempestatem ad-ventare; vel ab animalibus aliis, e. gr. dum araneæ sedulo nent, dum canes gramine vescuntur. vel fues stramina portant, dum muscæ & culices molestiores solito sunt; pluviam brevi adesse; & reliqua his similia,

§ VI.

Videnda denique breviter sunt indicia mutationum aëris, quæ ex rebus inanimatis petere solent Car-
 relienses. Si illa extremitas sudis in sepe, quæ cœ-
 lum spectat, sole oriente sentiatur pituitosa, sereni-
 tas; si vero aquosa, pluvia erit expectanda. Quan-
 do lignis pinguibus in tenues festucas fillis, quibus
 loco candelarum utuntur, titio prolixior adhæret,
 hiemi nivium resolutio; autumno vero bona cœli
 temperies adventare perhibetur. Idem quoque valet,
 si fuligo, quæ adhærere solet ollis, tota deflagaverit.
 Quando montes, turres & ædificia subducunt umbram,
 ventus adpropinquat fortior. Campanarum clangor ve-
 hemens, pluvialem vel niveam tempestatem prædicat.
 Hoc etiam indicant fides & chordæ tensæ, nemine
 eas pulsante, sonantes. Ædes & silvæ pruina tectæ
 indicant frigus remissius. Utenfilia ferrea & metalli-
 ca nitorem amittentia pluviam præfagiunt. Dum ve-
 getabilia varia flores complicant, sciunt pluviam ex-
 spectare. Idem fit, si odor eorum fortius solito nares
 feriat. Si sorbi copiose baccas proferant, autannum
 pluviosum, quo vero steriliores fuerint, eo sicciorem
 præstolantur. Sed hæc sufficiant.

S. D. G.

Thef. I.

Thef. I.

Superstitio est cultus Dei præpostera ratione institutus, dumque rebus naturalibus divina & ex naturæ ordine illis non competens efficacia tribuitur.

Thef. II.

Duplici potissimum modo in cultu religioso errant superstitiosi, vel circa objectum ejus, vel circa modum.

Thef. III.

Causæ & fontes superstitionis sunt, præter naturalem hominum ad malum propensionem, præcipue imaginatio stulta & irrationalis, atque ignorantia ruditasque cognitionis.

Thef. IV.

Connectitur his metus servilis, ut varia homines excogitent, quibus placari Numen posse existimant, licet in peccatis perseverent. Hinc orta *Εθελοθησκεία*, in effectus ineptos & ridiculos passim erumpens.

Thef. V.

Sublata una realitate in Deo, omnes etiam reliquæ simul tolluntur. Hinc superstitio cum nullo pari passu ambulat cultu. Adeoque superstitioni deditus certo respectu potest vocari Athæus.

Thef. VI.

Superstitioni, qua Ægyptii omnes alias gentes olim superabant, hieroglyphicum docendi genus occasionem præbuisse probabile est. Ab his superstitio per univ-
ersum orbem fuit deinde dispalata.

Thef.

Thef. VII.

Veteres Philosophi contemptu physicae, & doctrina sua de dæmonibus, eorumque cum humano genere commerciis, superstitioni latam aperuere portam.

Thef. VIII.

Cultus, quem demortuis majoribus & parentibus suis deferunt Sinenses, non est ritus aliquis innoxius, sed crassa superstitione plenus. Adeoque a missionariis Jesuitis ad Christianam religionem converfis impie conceditur.

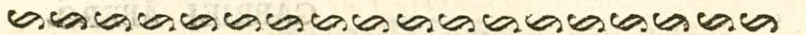
Thef. IX.

Quamvis Atheismus & superstitio inter se quasi æmulentur in lædenda republica, illum tamen publicæ salutis nocentiorum judicamus.

Thef. X.

In campo Philosophico Physica maximam habet vim ad supprimendam superstitionem.

TANTUM.

Til

Herr FÖRFATTAREN

Af denna lärda Academiska afhandling.

När affichten intet går längre, än at betyga sin fågnad öfver en Väns lyckeliga framsteg och tiltagande i dygd och vitterlek; så är det juft ingen nödvändighet, at visa, huru stor samling af lärdom man sielf äger. Dertil kan et annat ställe,

ställe, än äfven en fägne-skrift, vara tienligare. Jag anför detta såsom et försvar för mig emot dem, hvilka äro vane, at söka och finna i skrifter af detta slag allehanda små artigheter, och utvalde tankar. Detta kan ock, tör hända, gälla emot dem, som vid sådana omständigheter, som detta är, tycka mera om, at se et snille-barn framkomma i främmande gränslåt, än inhemska hvardagskläder. Min Herre, när jag allenast af uprichtigt hierta, fastän med fåa och enfaldiga ord, yttrar de angenäma rörelser, som mitt inra känner öfver den lärdom och skickelighet, hvarmed närvarande ämne af Eder utveckladt är och sedermera försvaras, samt den dygd, som pryder hela Er lefnad; när jag trogit önskar, at Edra framsteg måtte hinna til den högd, som rör ovännens afvund; när jag trögitt bär fram för den eviga Förlynen innerlig önskan, at Eder vackra afhandling om spådom i vederleken måtte spå Eder, min Herre, alla de intagande nöjen, alla de förlustande fällheter, som på dygd och lärdom följa; så vet jag, at hvar och en gifver mig vitsord, at jag i agt tagitt den pligt, som åstundas

af en lyckönskande Vän
och tienare,
GABRIEL ÅBERG.

DMO. AUCTORI.

Non omnia specimina Academica eodem tendunt. Quædam enim abstractas & universales veritates, quæ fulcri instar sunt, cui ceteræ disciplinæ innituntur, tradunt. Quædam iterum, ne omnia in nudis speculationibus subsistant, earum usum & applicationem tam in vita communi reliqua, quam ad œconomix feliciorum

rem culturam, exponunt. Quivis, dissertationem hanc solide elaboratam animo attentiori volvens & perlustrans, dilucide perspiciet, te esse felici minerva instructum, & in utroque studiorum genere versatissimum. Laudes hinc tuas deprædicaturus nihil aliud quam ætæ agerem. Ipsum hoc, omnibus licet tacentibus, Te laudat opus. Gratulor itaque Tibi eruditionem singularem, cum virtutum studio conjunctam. Gratulor Tibi, quibus Te dignum reddidisti, quosque propediem obtinebis, honores. Gratulor Parentibus Tuis honorandis in Te solatium ingravescentis ætatis certissimum. Tam ceteris amicis Tuis quam mihi denique, cui Tecum a quatuor retro annis intercessit arcta familiaritas, gratulor, & Tibi omnia fausta & felicia ex animo voveo!

H. SURELIUS.

V. D. M.

MON FRERE.

Ceux, qui de bonne heure s'appliquent à l'exercice de la Vertu, & à l'Erudition, sont dignes de louange; & méritent enfin d'être heureux.

Vous êtes, Mon Frere, de ce nombre: Car, non obstant les difficultés, qui se sont présentées, l'on Vous voit toujours occupé, à Vous perfectionner dans tout ce, qui naturellement mene à un bonheur certain.

Aujourd'hui Vous venés d'en donner une preuve essentielle, par cette sçavante dissertation; Et comme il

n'y a pas moyen de douter de Votre perseverance, Vous pourrés avec le tems Vous attendre, à une fortune proportionnée, à Vos talens & à Votre 'merite.

Ce sont les prosperités que Vous souhaitez

MON FRERE

Votre tres-affectionné &
tres-fidèle Frere,
JEAN LAGUS.

AUCTORI hujus dissertationis,

Tam præstantia morum conspicuo, quam in literis per-industrio atque politissimo.

Homines glebæ movendæ addicti non tam occupantur in rerum occultis causis pèrvestigandis, quam vita commode transigenda & rebus agendis. Vitæ vero usus & rerum agendarum necessitas utpote multas via experientiæ illis detegit veritates; ita etiam, cum accurati examinis moram sibi non permittant, multa supponere, multa credere, multa ut manifesta satis admittere solent; quæ tamen, penitius discussa, manifesta aut vera non sunt. Ita vel vera vel dubia aut falsa animadvertuntur esse illa præfagia, quorum ope venturas aëris vicissitudines indagare cupiunt. Hæc Tu apud Carelienses nostros collecta præsentî egregia dissertatione exhibes. In laudes Tuas hac occasione mihi excurrendum esset; sed ea es eruditione, ea morum integritate, quæ non potest non omnibus esse perspecta. Maacte ergo esto virtute, & illam continge, imo supera, quam Tibi proposuisti metam; ut bonis omnibus gratus sis & acceptus, proprio & Tuorum satisfacias desiderio, amicorum denique Tuorum, in Olympo Apollineo jucundum & alacrem agas æmulum! Sic magis mente quam calamo gratulari voluit

Tibi

addictissimus,

NICOLAUS JOH. DEUTSCH.